

UNIVERZA V LJUBLJANI
EKONOMSKA FAKULTETA

DIPLOMSKO DELO

**PRIMERJAVA UREDITEV MALEGA DELA V SLOVENIJI IN V
NEMČIJI**

Ljubljana, junij 2011

MANCA ŽERJAV

IZJAVA

Študentka Manca Žerjav izjavljam, da sem avtorica tega diplomskega dela, ki sem ga napisala pod mentorstvom prof. dr. Marka Jakliča , in da v skladu s 1. odstavkom 21. člena Zakona o avtorskih in sorodnih pravicah dovolim njegovo objavo na fakultetnih spletnih straneh.

V Ljubljani, dne _____

Podpis: _____

KAZALO

UVOD	1
1 MALO DELO	1
1.1 Namen Zakona o malem delu	2
1.1.1 Varnost in solidarnost.....	2
1.1.2 Izkušnje in dodaten zaslužek.....	4
1.1.3 Fleksibilnost	5
1.1.4 Zakonske omejitve in nadzor	5
1.1.4.1 Omejitve za delavce	6
1.1.4.2 Omejitve za delodajalce	7
1.2 Malo delo za upravičence	8
1.2.1 Malo delo za študente in dijake.....	9
1.2.2 Malo delo za upokojene in brezposelne	11
1.2.3 Malo delo za delodajalce.....	11
1.3 Primerjava veljavne ureditve študentskega dela in predloga Zakona o malem delu. 12	
2 UREDITEV MALEGA DELA V NEMČIJI IN PRIMERJAVA S SLOVENIJO	13
2.1 Marginalna zaposlitev v Evropi.....	14
2.2 Ureditev malega dela v Nemčiji	15
2.2.1 Primerjava ureditve malega dela v Nemčiji in v Sloveniji.....	17
3 SPREMEMBE, KI SE OBETAJO NA PODROČJU DELOVNE UREDITVE	19
3.1 Kritike Zakona o malem delu	19
3.2 Prihodnja ureditev in spremembe	21
SKLEP	22
VIRI IN LITERATURA	23

KAZALO TABEL

<i>Tabela 1: Prikaz delitve dajatev po veljavni ureditvi študentskega dela in delitve dajatev po sprejetju Zakona o malem delu</i>	<i>3</i>
<i>Tabela 2: Prikazuje razmejevanje tedenskega delovnega časa v Sloveniji</i>	<i>6</i>
<i>Tabela 3: Maksimalna dovoljena količina ur malega dela glede na število redno zaposlenih pri določenem delodajalcu</i>	<i>7</i>
<i>Tabela 4: Kaj delavcem zagotavljata veljavna ureditev ter malo delo</i>	<i>12</i>

UVOD

Malo delo je v zadnjem času povzročilo velika nestrinjanja med Vlado Republike Slovenije na eni in Študentsko organizacijo Slovenije ter Združenjem svobodnih sindikatov Slovenije na drugi strani. Nasprotniki so ostro nastopili proti sprejetju Zakona o malem delu, čemur smo bili priča v medijih. Mnogi reklamni plakati, organiziran protestni shod in drugi načini prepričevanja volivcev proti sprejetju Zakona o malem delu so omogočili padec predloga Zakona na referendumu.

Trenutna ureditev študentskega dela oziroma občasnega dela omogoča delo samo študentom in ne zagotavlja nobenih socialnih pravic. Spričo lanskoletne krize na trgu dela, ko so mnoga podjetja šla v stečaj, mnogim študentom plačila niso zagotovili ne propadla podjetja ne študentski servisi. Študentsko delo je postalo pereč problem na trgu dela, kajti delodajalec tako za začasno oziroma priložnostno delo najlažje zaposli študenta in plačuje najmanj prispevkov. Trg dela je potreboval nujno rešitev za takšno občasno obliko dela, ki vedno bolj izpodriva redne oblike zaposlitev in na drugi strani povzroča anomalije. To rešitev je Vlada Republike Slovenije videla predvsem v sprejetju Zakona o malem delu, ki bi prinesel velike spremembe in ureditev fleksibilnih oblik zaposlovanja, ki so v današnjem okolju in podjetjih vedno bolj razširjene. Vendar pa so nekatere institucije zelo dobro zastopale lastne interese in mnoge prepričale v nasprotno – namreč da je Zakon pomanjkljiv in ne rešuje problema, zaradi česar tudi ni bil sprejet.

Dejansko stanje bi se verjetno res spremenilo oziroma bi lahko zakonsko uredilo področje študentskega dela in občasnega dela na trgu dela, zato bom v pričujoči diplomski nalogi primerjala sedanjo ureditev študentskega dela in spremembe, ki bi bile neizogibne, če bi omenjeni Zakon sprejeli. Glede na še zmeraj neurejeno področje tematike je sprejetje Zakona še vedno aktualno, saj bodo spremembe in rešitve na trgu dela vedno bolj nujne. Ker Slovenijo po večini kriterijev pogosto primerjamo z državo članico Evropske unije, Nemčijo, bom obenem naredila primerjavo ureditve malega dela v Nemčiji in pri nas, kajti zanima me, ali je naš Zakon res primerljiv z nemško ureditvijo občasnega dela, in ali lahko pričakujemo podobne učinke, če bi Zakon o malem delu sprejeli.

1 MALO DELO

Po podatkih Statističnega urada republike Slovenije (v nadaljevanju SURS) na slovenskem trgu od leta 2008 narašča stopnja registrirane brezposelnosti (SURS, 2011). Ena izmed nujnih rešitev za izhod iz te krize je prenova trga dela. Vlada Republike Slovenije (v nadaljevanju Vlada) je tako oblikovala predlog Zakona o malem delu, ki bi prenovil študentsko delo, hkrati pa ponudil nove, bolj fleksibilne oblike zaposlovanja za študente in dijake, brezposelne, upokojujence ter delodajalce. Po 2. členu predloga Zakona o malem delu je malo delo plačano začasno ali občasno trajnejše časovno omejeno delo upravičenca ali upravičenke (v

nadaljevanju upravičenca). Trenutno občasno delo ne zagotavlja socialne varnosti in ne šteje delovnih izkušenj in po mnenju Vlade obremenjuje trg delovne sile.

Aktualna ureditev v Sloveniji in tudi v mnogih preostalih evropskih državah ne zagotavlja ureditve občasnega in začasnega dela, po katerem se povečuje povpraševanje zaradi vse večje težnje po prožnosti pri zaposlovanju. Glede na objavljene podatke Vlada ocenjuje, da je več kot 3 milijone delavcev v Evropski uniji (v nadaljevanju EU) trenutno zaposlenih prek agencij za začasno zaposlovanje (Vlada RS, Malo delo, 2011). Vsaka država članica EU ima specifične ureditve glede na obstoječe sisteme, kljub temu pa vsaka od njih želi zagotoviti konkurenčnost delavcev in podjetij, pri čemer se vedno bolj uveljavlja koncept varne prožnosti.

1.1 Namen Zakona o malem delu

Državni zbor je na seji 26. 10. 2010 sprejel predlog Zakona o malem delu. Prvi člen predloga Zakon o malem delu opredeli na splošno, saj določa pogoje za opravljanje malega dela, način posredovanja malega dela, pogoje in način pridobitve dovoljenja za posredovanje malega dela, dohodek in obveznosti delodajalcev oziroma delodajalk (v nadaljevanju: delodajalcev), ustanovitev proračunskega sklada, dajatve in prispevke za socialno varnost, način poročanja, vodenje evidenc, spremljanje izvajanja in nadzor.

Malo delo bi po mnenju Vlade prineslo varnost, solidarnost, fleksibilnost, izkušnje, dodaten zaslužek, nujne omejitve ter učinkovitejši nadzor na trgu dela. Po drugi strani pa so nasprotniki malega dela na referendumu 10. 4. 2011 zavrnilo Zakon s kar 80,15 % glasovi proti, ker ne vidijo enakih priložnosti, kot jih navaja Vlada.

1.1.1 Varnost in solidarnost

Namen Zakona naj bi tako prinašal **varnost** vsem, ki bodo opravljali občasna dela, hkrati pa bi jim omogočal pravice iz socialnih zavarovanj – zdravstveno zavarovanje in zavarovanje za primer bolezni in poškodbe izven dela ter jih vključi v mehanizem podpore socialnim blagajnam. Če bi delodajalec po novem Zakonu zaposlil delavca, bi od malega dela tako plačal 14,53 % dajatev iz malega dela ter prispevek za bolezni in poškodbe pri delu, delavec pa bi moral prispevati za svoje pokojninsko in zdravstveno zavarovanje 14,97 %, česar sedanja ureditev ne zahteva (Vlada RS, Malo delo, 2011).

Malo delo naj bi povečalo **solidarnost**, tako da bi se sredstva iz malega dela porabljala namensko. Zakon ohranja 14 % dajatev od bruto plačila za opravljeno malo delo, spremeni pa se razdelitev med končne prejemnike. Zanimiva dejstva so, da po sedanji ureditvi za štipendije namenijo 3 % dajatve na študentsko delo, po novem bi se ta sredstva povečala na 5 %. Tolikšna razlika izhaja iz znižanja sredstev za posrednike dela, tj. študentske servise, ki so v letu 2009 prejeli 15 milijonov evrov. Za primerjavo: sredstva, namenjena štipendijam v letu 2009, so znašala 10 milijonov evrov. Če bi zakon dejansko sprejeli, bi za Študentsko

organizacijo Slovenije to pomenilo izgubo v vrednosti 8 milijonov evrov, če izhajam iz spletnih podatkov za leto 2009 (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, (v nadaljevanju MDDSZ), 2011).

Študentska organizacija Slovenije (v nadaljevanju ŠOS) je poleg Zveze svobodnih sindikatov Slovenije (v nadaljevanju ZSSS) ostro nasprotovala sprejetju novega Zakona, kar je bilo razvidno iz mnogih reklamnih plakatov in sporočil ter organiziranega protesta proti sprejetju Zakona. Postopoma naj bi se tako ob sprejetju Zakona o malem delu sredstva, namenjena ŠOS znižala, in sicer s 4,5 % v letu 2012 na 3 % v letu 2013 in na 2 % v letu 2014. Pridobljena sredstva bi namenili mladinskim projektom (Vlada RS, Malo delo, 2011).

Skupne dajatve v vrednosti 14 % od malega dela bi tako razdelili na dajatve v vrednosti 10 %, ki bi jih plačevale vse skupine – študenti, dijaki, brezposelni in upokojenci (Vlada RS, Malo delo, 2011). Dajatve v vrednosti 10 % bi bile namenjene za (1) financiranje štipendij ter izgradnjo in vzdrževanje študentskih domov, (2) stroške organizacij za posredovanje malega dela ter (3) rizični sklad oziroma centralno evidenco, ki po sedANJI ureditvi ne obstaja. Preostali 4 % pa bi bili ločeno namenjeni po skupinah, in sicer (1) študentom in dijakom 4 % za Študentsko organizacijo ter mladinske projekte, (2) upokojencem bi celotne 4 % namenili za financiranje projektov in aktivnosti za starejše, (3) brezposelnim pa bi namenili 4 % za financiranje programa aktivne politike zaposlovanja, ki bi spodbujala, da bi tiste, ki opravljajo malo delo, tudi redno zaposlili. V spodnji tabeli prikazujem, kako so dajatve trenutno razdeljene med zgoraj opisanimi skupinami.

Tabela 1: Prikaz delitve dajatev po veljavni ureditvi študentskega dela in delitve dajatev po sprejetju Zakona o malem delu

Delitev dajatve	Malo delo	Trenutna ureditev
Štipendije	5,0 %	3 %
Študentski domovi	2 %	2 %
Rizični sklad, centralna evidenca ipd.	1,0 %	0,0 %
Stroški koncesionarjev	2,0 %	4,5 %
Projekti, namenjeni študentom in upokojencem ter prispevek brezposelnim	2,0 %	0,0 %
Študentska organizacija Slovenije (ŠOS)	2,0 %	4,5 %
SKUPAJ	14,00 %	14,00 %

Vir: Vlada Republike Slovenije, Malo delo, 2011

Kot je razvidno iz zgornje tabele, bo polovica vseh dajatev namenjena izgradnji študentskih domov ter štipendijam, predvsem na podlagi odvzema sredstev Študentski organizaciji ter

stroškov koncesionarjev. Na podlagi načela medgeneracijske solidarnosti bodo tako tudi brezposelni, upokojenci, študenti in dijaki namenili sredstva za štipendije in izgradnjo študentskih domov.

1.1.2 Izkušnje in dodaten zaslužek

Tako študenti kot dijaki pridobivamo **izkušnje** in kompetence na trgu dela s študentskim delom, kar je marsikomu koristilo na poti do zelenega delovnega mesta, mnogim pa je to predstavljalo prve delovne navade. Kljub pridobljenim izkušnjam pa so bili mnogi po končanem študiju uradno tako rekoč brez delovnih izkušenj, tako da marsikdo ni izpolnjeval pogojev za določen razpis, ki je zahteval minimalne delovne izkušnje. Malo delo prinaša veliko spremembo tako za študente kot brezposelne, saj bi delo štel v uradno priznane delovne izkušnje. Poleg tega bi se v centralni evidenci beležilo, katera znanja, dela in kompetence je posameznik pridobil z določenim malim delom, ki ga je opravljal. S tem bi tudi olajšali pregled nad dokazovanjem delovnih izkušenj.

Sedanja ureditev poteka tako, da se študent oziroma dijak obrne na študentski servis, kjer pridobi informacije o študentskih delih, izbere delo ali dela, študentski servis pa študenta oz. dijaka nato poveže z delodajalci. Bolj podroben postopek poteka tako, da se študent obrne na študentski servis, kamor delodajalci oddajo oglas za delo. Če ima študent določene kompetence in znanja, ki so zahtevana za to delo, se napoti k delodajalcu, kjer se dogovorita za določene delovne pogoje. Po pogovoru in dogovoru se študent napoti nazaj na študentski servis in naroči napotnico. Delodajalec napotnico izpolni in pošlje na servis, ki naprej ureja plačilo s slednjim. Podoben postopek bi se ohranil ob sprejetju zakona, saj večina korakov poteka na informatiziran način in po podobnih administrativnih korakih. Na razpisano začasno delovno mesto bi se lahko prijavi tako študenti oziroma dijaki kot upokojenci ter brezposelni. Edina večja sprememba za delodajalce bi bilo evidentiranje prisotnosti in dela delavcev, ki bi opravljali malo delo. Organizacije, ki bi posredovale malo delo, bi imele tako pomembno delo, da ustrezno zavarujejo vse udeležence in izvajajo nadzor.

Servisi so posrednik med podjetji in študenti in pri tem delujejo kot profitno usmerjena dejavnost. Na podlagi letnih poročil je pregled stroškov dela pokazal, da stroški študentskih servisov za posredovanje dela ne presegajo 2 % (Vlada RS, Malo delo, 2011). Tako naj bi se tudi delež dajatev iz malega dela za študentske servise s 4,5 % znižal na 2,0 %, preostala 2,0 % pa bi bila namenjena štipendijam. Sprejetje zakona bi tako pomenilo, da posredovanje malega dela postane nepridobitna dejavnost, storitve za posredovanje dela pa bi postale pooblašene organizacije, ki bi jim MDDSZ podelilo dovoljenje za opravljanje dejavnosti. Dovoljenja bi se podeljevala na javnih razpisih, največ za dobo petih let, sredstva za financiranje pa bi izhajala iz dajatve malega dela. Tako kot so študentski servisi omogočili delodajalcem oziroma iskalcem dela večino postopkov po elektronski poti, naj bi se tudi s sprejetjem Zakona ohranila možnost elektronskega urejanja malega dela.

Študenti in dijaki, upokojenci ter brezposelni bi lahko ne glede na svoj urejen status z malim delom zaslužili do 6000 evrov bruto letno, kar bi predstavljalo **dodatni zaslužek** in ne bi vplivalo na njihov urejen status, bodisi na pokojnino ali štipendijo (Zakon o malem delu, 2011). Dosedanja urna postavka je bila prepuščena trgu in je nihala po podatkih v letu 2008 od manj kot 2 evra na uro pa vse do 35 evrov na uro, kar je precej velik razpon za opravljanje študentskih del (MDDSZ, 2011). S sprejetjem Zakona bi bila določena minimalna urna postavka, ki bi znašala 4 evre bruto in bi bila določena po dogovoru s predstavniki študentov in sindikatov. S pomembno novostjo, ki bi se uveljavila ob sprejetju Zakona o malem delu, ustanovitvijo rizičnega sklada, bi se upravičencu zagotavljalo plačilo za opravljeno delo ne glede na razmere na trgu. Iz preteklih slabih izkušenj, ko mnogo podjetij ni bilo plačilno sposobnih ali pa so šla v stečaj, je neplačano delo študentov kril rizični sklad študentskih servisov, žal pa ni zadoščal za kritje vsega neplačanega dela – in to kljub precejšnim dobičkom servisov. Ker naj bi posredovalnice del temeljile na nepridobitni dejavnosti, naj bi denar iz rizičnega sklada tako zagotavljal plačilo vsakemu delavcu.

1.1.3 Fleksibilnost

Dosedanja ureditev študentskega dela večinoma zagotavlja delodajalcem študente oziroma dijake v večini univerzitetnih središč, kjer ti zaradi študija preživijo večino časa. Delodajalci v preostalih regijah so tako v slabšem položaju, ker jim primanjkuje (srednješolske in študentske) delovne sile. Ker s sprejetjem Zakona vstopijo na trg dela poleg študentov in dijakov še brezposelni ter upokojenci, bi se **fleksibilnost** povečala ne samo v univerzitetnih središčih, temveč na celotnem območju Slovenije.

Obremenitev malega dela bi skupaj znašala 29,50 % (Vlada RS, Malo delo, 2010). Kot omenjeno, delodajalec plača 14, 53 %, delojemalec pa 14, 97 % prispevkov. Dosedanja 14 % ureditev, ki je bremenila delodajalca, študentu oziroma dijaku ni omogočala nikakršne socialne varnosti, hkrati pa je pomenila veliko konkurenčno prednost oziroma manjšo stroškovno obremenitev kot redna zaposlitev. Ker pa so želeli malo delo narediti primerljivo z obremenitvijo rednega dela, ki znaša 38, 20 %, bi se tako skupne obremenitve malega dela v primerjavi s študentskim delom povečale. Večina nasprotnikov zakona je nasprotovala sprejetju zakona predvsem zaradi omenjenih povečanih obremenitev delavca. Dejstvo je, da je študentsko delo res neprimerljivo z delovnim razmerjem, če ti dve deli primerjamo po plačilu prispevkov. Delodajalec se tako raje odloči najeti študenta, ker so stroški manjši in ker plača manj prispevkov, kot če zaposli delavca za določen čas.

1.1.4 Zakonske omejitve in nadzor

Ena izmed najlažjih in najbolj fleksibilnih oblik zaposlovanja delovne sile je vsekakor študentsko delo, zato ga delodajalci največkrat tudi uporabijo. Najlažje je zaposliti študenta, ker delodajalca to stroškovno in časovno najmanj omejuje. Veliko podjetij zlorablja študentske napotnice; s pomočjo napotnic podjetja skrijejo svoje prihodke. Študentske oblike zaposlovanja, kot ga poznamo v Sloveniji, ne poznajo nikjer v Evropi, naš sistem ureditve pa

je več kot potreben spremembe (Vlada RS, Malo delo, 2010). Malo delo bi zagotovilo ustrezno varnost za vse delavce in omogočilo socialno varnost – delovne izkušnje, štetje ur v pokojninsko dobo ter preprečenje možnosti zlorab. Za doseg te ciljev so zatorej nujne zakonske omejitve, in sicer tako za delodajalce kot za delavce.

1.1.4.1 Omejitve za delavce

Upravičenci so po 3. členu Zakona o malem delu, opredeljeni kot dijak ali dijakinja oziroma oseba, ki je zaključila srednjo šolo v tekočem šolskem letu in bo na podlagi vpisa na samostojni visokošolski zavod ali višjo strokovno šolo pridobila status študenta na začetku novega šolskega leta; ali študent ali študentka, brezposelna oseba v skladu s predpisi, ki urejajo zavarovanje za primer brezposelnosti, upokojenec ali upokojenka ter druge neaktivne osebe, ki so starejše od 15 let, nimajo statusa dijaka ali študenta, niso upokojene, niso prijavljeni pri Zavodu RS za zaposlovanje kot brezposlene osebe, niso zaposlene oziroma samozaposlene, nimajo statusa kmeta oziroma kmetice in niso edini družbenik oziroma družbenica zasebne družbe (Zakon o malem delu, 2011, 3. člen).

Plačano začasno ali občasno delo oziroma trajnejše časovno omejeno delo bi se lahko izvajalo v obsegu največ 60 ur na mesec. Izjema bi veljala le za študente, ki jim je zaradi študijskih obveznosti omogočeno, da bi malo delo opravljali več ur na mesec, vendar pa v koledarskem letu ne bi smeli preseči 720 ur. Zakon o malem delu predvideva minimalno urno postavko 4 evre na uro, največji letni zaslužek pa 6000 evrov (Zakon o malem delu, 2011, 4. člen). Vlada s temi omejitvami računa na zmanjšanje možnosti zlorab.

Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj razmejuje tedenski delovni čas tako, kot je prikazano v spodnji tabeli. To pa je bila tudi osnova za opredelitev oblike dela, s katero so oblikovali Zakon o malem delu (Vlada RS, Malo delo, 2011).

Tabela 2: Prikazuje razmejevanje tedenskega delovnega časa v Sloveniji

Ure	Oblika dela
0-14 ur/teden	Malo delo
15-19 ur/teden	Delo s krajšim delovnim časom
30-48 ur/teden	Delo s polnim delovnim časom
Nad 48 ur/teden	Nadurno delo

Vir: Vlada Republike Slovenije, Malo delo, 2011

1.1.4.2 Omejitve za delodajalce

Z novim Zakonom o malem delu so nameravali omejiti število ur opravljenega malega dela na mesec pri delodajalcu, in sicer glede na število redno zaposlenih, ki jih delodajlec zaposluje. Najvišje dovoljeno število ur malega dela, ki bi ga dovoljeval Zakon o malem delu je 5760 ur na mesec. Nevladne organizacije, ki delujejo v javnem interesu, bi lahko glede na število zaposlenih koristile dvakratnik dovoljenih ur. S takšnimi omejitvami vlada poskuša zmanjšati možnost zlorab v primerih, ko bi morale biti sklenjeno redno delovno razmerje. Hkrati pa delodajalcu omogoči najemanje delovne sile za občasno in začasno delo – malo delo, predvsem, kadar je bistveno povečan obseg dela zaradi nestalne narave, na primer delo traja le nekaj dni v mesecu ali letu (Zakon o malem delu – omejitve malega dela, 2011, 4.člen).

Spodnja preglednica prikazuje, kako je omejeno število ur malega dela v koledarskem mesecu za delodajalca, ki zaposluje določeno število redno zaposlenih.

Tabela 3: Maksimalna dovoljena količina ur malega dela glede na število redno zaposlenih pri določenem delodajalcu

Število redno zaposlenih	Število ur
0-1	180
2-10	360
11-30	720
31-50	1080
51-100	1440
Več kot 100	2880
Več kot 1250	Zaprositev za večji obseg ur

Vir: Vlada Republike Slovenije, Malo delo, 2011

Zaradi omejitev, ki bi jih prineslo sprejetje Zakona o malem delu tako za delodajalce kot za delavce, so prišle na račun predvsem kritike ZSSS, ki dvomijo o tem, da bi sprejetje Zakona preprečilo veriženje malega dela. Prepričani so namreč, da če bi »mali delavec« dosegel limit ur, bi enostavno dobil napotnico pod drugim imenom in nadaljeval delo. Prav tako verjamejo, da bi malo delo povzročilo razbijanje delovnih mest. Za zgled so vzeli Nemčijo, ki ima področje o malem delu urejeno na podoben način in kjer se je od leta 2000 število zaposlitev s polnim delovnim časom in obveznim socialnim zavarovanjem znižalo za 1,6 milijona. Delež malih del pa naj bi se potrojil (Lukič, 2010).

Z vzpostavitev centralne informatizirane evidence o malem delu, ki naj bi jo vodil Zavod RS za zaposlovanje, bi bila možnost zlorab zelo močno omejena. Na podlagi takšne evidence bi bilo mogoče ugotoviti podatke o dejansko opravljenem malem delu za posameznega delavca. Poleg tega pa bi vpogled v evidenco imelo tudi Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, Inšpektorat RS za delo ter Davčna uprava RS (Vlada RS, Zakon o malem delu, 2010). Zakon o malem delu predvideva veliko varovank v sistemu preverjanja. V centralni evidenci bi bilo mogoče preverjanje tako delavcev kot delodajalcev preko informacijskega sistema. Ta bi vseboval podatke o izpolnjevanju vseh pogojev za malo delo, o opravljenih urah ter zaslužku delavcev. Sistem napotnic bi se ohranil, saj se je po sedanji ureditvi izkazal kot zelo učinkovit, tako da bi bilo možno hitro posredovanje delovne sile za opravljanje malega dela. Delavcem, ki bi opravljali malo delo, bi bilo zagotovljeno plačilo, saj Zakon o malem delu določa postopek in časovne roke, do katerih mora biti plačilo izvršeno. Delodajalec bi bil tako zavezan k plačilu, da poravnava svoje obveznosti do delavca, ki je pri njem opravljal malo delo najkasneje do 18. dne v mesecu oziroma lahko že prej (Zakon o malem delu – prispevki za socialno varnost, 2011, 22. člen). Postopki v primeru neplačila delodajalcev delavcem bi hkrati omogočali učinkovitejšo izterjavo neplačanih obveznosti delodajalca, v skrajnem primeru z izvršbo, delavcu pa bi dolgove delodajalca organizacija poplačala iz rizičnega sklada. Po dosedanji ureditvi študentom plačilo ni bilo zagotovljeno, saj se je rizični sklad, za katerega je skrbel ŠOS, izkazal kot neučinkovit. Vsem študentom, ki so zaradi mnogih stečajev podjetij, ki smo jim bili priča v lanskem letu, ostali brez poravnanih zaslužkov, ni bilo mogoče zagotoviti plačila, ker v rizičnem skladu ni bilo dovolj sredstev. Tako so bili študenti prepuščeni (plačilni) milosti in nemilosti delodajalcev.

S sprejetjem Zakona o malem delu bi se poostрил nadzor nad kršenjem Zakona, kar bi posledično vključevalo višje globe za delodajalce, posameznike in pravne osebe. Predvidena je tudi začasna prepoved koriščenja in opravljanja malega dela. Za posameznike, se pravi delavce, do 1 leta in do 500 evrov kazni, za odgovorne osebe pravnih oseb 2 leti in 3000 evrov kazni, za delodajalce 2 leti in do 15.000 evrov kazni (Zakon o malem delu – kazenske določbe, 2011, 45. člen). Vlada predvideva, da bi se s temi ukrepi zmanjšalo delo na črno, saj malo delo predstavlja dobro alternativo delu na črno. Zanimivo dejstvo je, da bi se z novim Zakonom o preprečevanju dela in zaposlovanja na črno povečalo število inšpektorjev na področju preprečevanja zaposlovanja na črno, kar bi še povečalo nadzor nad malimi delavci (Vlada RS, Malo delo, 2010).

1.2 Malo delo za upravičence

Malo delo bi z bistvenimi omejitvami, ki manjkajo v sedanji ureditvi študentskega dela, ter plačilom obveznih socialnih prispevkov in dajatev na trgu dela prineslo velike spremembe. Posledice sprejetja Zakona o malem delu za posamezne skupine udeležencev predstavljam v nadaljevanju.

1.2.1 Malo delo za študente in dijake

Čeprav je bilo študentsko delo sprva orodje za občasno izboljšanje življenjske ravni študentov in tudi za prvo pridobivanje delovnih izkušenj, se je z leti izrodilo v najhitreje rastoč segment slovenskega trga dela. Za študentsko delo je značilna netransparentnost, kot je na primer posojanje študentskih napotnic neštudentom. Študentski servisi vsako leto izdajo več kot milijon napotnic. Bruto vrednost izplačil študentom in dijakom je leta 2008 presegla 340 milijonov evrov (Pirc, 2010).

Za podjetja je mnogo lažje najeti študenta oziroma dijaka, ki ga z najmanj zapleti in zaradi nižjih stroškov dela izplačajo preko študentske napotnice, kot najeti delavca za določen čas oziroma preko pogodbe. Študentsko delo posledično delodajalce tako rekoč spodbuja k nadomeščanju stalnih zaposlitev. Mladi so pravzaprav ujeti v začaran krog, kajti po opravljeni diplomski večina subjektov nima zagotovljenega delovnega mesta, še več: na trgu dela ne dobijo redne zaposlitve, ker so zaradi razširjene uporabe študentskih napotnic in zaposlitve študentov preko napotnic uradno brez priznanih delovnih izkušenj. Sami sebi na nek način onemogočajo nadaljnjo zaposlitev pri istem delodajalcu. Če izgubijo status, jih v večini primerov delodajalec ne bo zaposlil, ker to zanj predstavlja previsoke stroške, in večino bo raje nadomestil z drugim študentom.

V nadaljevanju navajam primer, ki ponazarja takšno situacijo:

Študent, ki je zaposlen pri določenem delodajalcu preko napotnice, opravi 160 ur dela in je plačan 4 evre na uro. To pomeni, da ima delodajalec z njim 640 evrov stroškov, plus 15 %, ki jih mora plačati za prispevek, se pravi skupaj 740 evrov stroškov. Če študent izgubi svoj status in dela ne more več opravljati preko študentskega servisa in postane samostojni podjetnik ter ga delodajalec zaposli naprej, to pomeni višje stroške zanj. Če samostojni podjetnik opravi 160 ur dela na mesec pri istem delodajalcu v dvajsetih delovnih dneh in je plačan po isti urni postavki 4 evre na uro, to pomeni 640 evrov stroškov. Ker pa so prispevki delodajalca za samostojnega podjetnika višji, kot če ima zaposlenega študenta, to pomeni, da mora za isto osebo, ki je opravljala enako delo preko študentske napotnice, skupaj plačati 950 evrov. Samostojni podjetnik oziroma delojemalec tako dobi 600 evrov neto za isto število ur, ki jih je opravljal pred tem kot študent. Primer potrjuje, da je najlažje zaposliti študenta, saj ima delodajalec z njim v primerjavi z drugimi zaposlitvenimi oblikami najmanj stroškov. Študija *Ekonomski vidiki študentskega dela* Fakultete za management Koper Univerze na Primorskem ugotavlja, da so študentje lahko močna konkurenca na trgu dela, saj njihovo povprečno plačilo za podjetje predstavlja zgolj okoli 55 % stroškov povprečno plačanega delavca.

Pri zaposlitvah za določen čas Slovenci prekašamo celotno EU. Po Eurostatovih podatkih je delež teh pogodb pri prebivalcih EU, ki imajo od 15 do 24 let, 40-odstoten, v Sloveniji pa skoraj 67-odstoten (Pirc, 2010). Ta podatek potrjuje dejstvo, da so v Sloveniji predvsem med mladimi zelo razširjene fleksibilne oblike del. Z malim delom bi tako zagotovili dodatno

možnost zaposlitve, ki bi pod določenimi omejitvami in strogim nadzorom lahko uredila trenutno stanje na trgu dela.

Po eni strani študentsko delo še dodatno povečuje stopnjo brezposelnosti nekvalificiranih mladih, po drugi povečuje stopnjo dela na črno oziroma posojanje napotnic drugim. Vedno več študentov izkorišča možnosti in podaljšuje vpise zaradi statusa, saj tako lahko opravljajo študentsko delo, namesto da bi iskali redno zaposlitev. Po raziskavi Evrostudent 2007 študentje v povprečju tedensko porabijo 18 ur za redne študijske obveznosti in kar 17 ur za delo. S tem se podaljšuje izobraževanje mladih, kar posledično pomeni daljšo odvisnost od staršev (Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo, 2011).

Zanimivo dejstvo je, da gredo v članicah EU po podatkih Eurostata najhitreje na svoje otroke na Finskem, najpozneje pa se poleg Slovakov osamosvajajo prav mladi Slovenci. Fantje pri nas v povprečju zapustijo dom staršev v starosti 31,5 let, dekleta v starosti 29,6 let. Razlog za vse daljše bivanje pri starših seveda ni zgolj lagoden način življenja, temveč predvsem dejstvo, da se mladi finančno nikakor ne uspejo osamosvojiti in si zagotoviti lastnega bivališča (Pirc, 2010).

Malo delo prinaša študentom določene omejitve, ki so nujno potrebne na trgu dela in zaradi katerih so mnogi (na čelu s ŠOS) proti sprejetju zakona. Če bi sprejeli Zakon o malem delu, bi ob študiju študent lahko še zmeraj dodatno zaslužil svoj denar. Na leto bi lahko študent opravil 720 ur dela oziroma bi lahko zaslužil do 6000 evrov bruto. Kljub omejitvi bi bilo študentom in dijakom kot edini skupini upravičencev dovoljeno preseči število opravljenih ur na mesec. Upokojenci in brezposleni bi lahko delali do 60 ur mesečno, študentje pa bi zaradi različnih študijskih obremenitev in obveznosti v posameznih mesecih (izpitna obdobja, obdobja z obveznimi predavanji, počitnice) mesečno omejitev ur sicer presegli, vendar v celem koledarskem letu ne bi smeli preseči 720 ur.

Po podatkih ŠOS so študentje v letu 2006 v povprečju delali 68 ur/mesec, kar 93 % študentov v Sloveniji pa je zaslužilo manj kot 6.000 evrov na leto (Študentska organizacija Slovenije, 2011).

Uradno bi bile tako študentom in dijakom priznane delovne izkušnje in delo bi se štelo v pokojninsko dobo. Prav tako bi bili s strani države študentje zavarovani proti izkoriščanju delovne sile z minimalno možno urno postavko. Z malim delom pa bi se tudi na račun dohodka študentskih organizacij povečala sredstva za štipendije in sredstva za izgradnjo študentskih domov.

Če so bili doslej do državne štipendije upravičeni tisti, katerih mesečni dohodek na družinskega člana ni presegel 380 evrov, bi bili s sprejetjem Zakona, se pravi s prihodnjim šolskim letom, do štipendije upravičeni tisti, katerih dohodek na družinskega člana ne bi presegel 617 evrov neto. To pomeni, da bi po novem državna štipendija dostopna vsem

študentom, kjer na primer dva starša prejmeta več kot le minimalno plačo se pravi do cca. 920 evrov dohodka na starša (Vlada RS, Malo delo, 2011).

1.2.2 Malo delo za upokojence in brezposelne

Dosedanja možnost upokojencev da delajo, je bila po pogodbi civilnega prava. Druge možnosti kot te pogodbe oziroma dela na črno niso imeli, ne da bi to vplivalo na njihove pravice iz pokojninskega zavarovanja. Po spletnih podatkih Davčne uprave RS je v letu 2008 dohodke iz drugega pogodbenega razmerja prejelo 173.827 oseb, od tega 19 % upokojencev. To dokazuje, da je veliko upokojenih oseb še zmeraj delovno aktivnih bodisi preko pogodbe bodisi preko dela na črno. Z uvedbo malega dela bi upokojenci lahko zakonito opravljali občasno delo, in sicer bi Zakon dovoljeval 60 ur malega dela mesečno in letno do 6000 evrov bruto. Vlada RS meni, da z uvedbo malega dela upokojenci dobivajo možnost zakonitega opravljanja občasnega dela, s tem pa to bistveno pripomore k aktivnem staranju, ohranjanju socialnih stikov in psihofizični sposobnosti. Za upokojence bi del sredstev iz 14 % dajatev bil namenjen projektom, ki bi spodbujali večjo socialno vključenost upokojencev.

Brezposelna oseba je tista, ki ji je priznan status brezposelne osebe, kar pomeni, da je prijavljena na Zavodu Republike Slovenije za zaposlovanje ne glede na to, ali prejema denarno nadomestilo ali ne (Državni portal Republike Slovenije, 2011). Brezposelni do sedaj niso mogli opravljati nikakršnega občasnega dela, ne da bi to vplivalo na pravice, ki jih imajo iz zavarovanja za brezposelne. Edino možnost zaslužka zanje predstavlja delo na črno, ki pa ne prinaša nikakršnih socialnih ali drugih pravic. Z malim delom bi tudi brezposelni lahko opravljali do 60 ur malega dela mesečno, letno zaslužili do 6000 evrov, delo bi se prav tako štelo v pokojninsko dobo in upoštevale bi se delovne izkušnje. Če bi brezposelni zaslužili do 200 evrov na mesec, bi tako ohranili pravico do enakega denarnega nadomestila za brezposelnost.

Brezposelnim bi malo delo omogočilo ohranitev stika s trgom dela in delodajalci, kar je zelo pomemben prvi korak do nove zaposlitve, ohranjanje delovnih navad in boljše samopodobo, ki je zelo pomembna ob iskanju redne zaposlitve, se pravi nadgraditev znanja in izkušenj na način, ki omogoča večjo zaposljivost (Vlada RS, Malo delo 2011).

1.2.3 Malo delo za delodajalce

Očitki in kritike ZSSS in Sindikata delavcev gostinstva in turizma Slovenije glede Zakona o malem delu v pretežni meri izhajajo iz obstoječega stanja na področju študentskega dela in njegovih negativnih učinkov (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, 2011). V tem kontekstu sta bila še posebej izpostavljena neučinkovit nadzor in izkoriščanje študentskega dela namesto rednega zaposlovanja.

Tako ZSSS kot Sindikat delavcev gostinstva se strinjata, da je zaradi prekomerne uporabe študentske delovne sile zmanjšana raven storitev, znižujejo se pravice delavcev in s tem ima

študentsko delo negativne učinke na celoten trg dela. Te anomalije in negativni učinki na redno zaposlovanje in pravice delavcev so bili razlog priprave novega zakona o malem delu, ki naj bi te posledice študentskega dela tudi omejil. Vlada odgovarja, da malo delo tako kot študentsko ni rešitev za zagotavljanje periodične delovne sile; obstajajo namreč druge oblike zaposlovanja kot na primer sklenitev delovnega razmerja za določen čas ipd. Z malim delom bi se poskušalo jasno omejiti začasno oziroma priložnostno delo ter ustvariti nadzor tako nad delodajalci kot delavci. Delodajalci bi delovno silo za začasna dela lahko iskali tako med študenti in dijaki kot med brezposelnim ter upokojenci. To bi jim omogočalo fleksibilno delovno silo, hkrati pa bi bil postopek hiter in administrativno preprost. Da ne bi prihajalo do še večjih anomalij med študentskim delom ter redno zaposlitvijo, bi bil delodajalec tako primoran k upoštevanju določenih zakonskih omejitev.

1.3 Primerjava veljavne ureditve študentskega dela in predloga Zakona o malem delu

Če bi Zakon o malem delu sprejeli in bi se mali delavec zaposlil pri delodajalcu, bi slednji še zmeraj imel manjše stroške dela v primerjavi z rednim delovnim razmerjem, hkrati pa tudi manj administrativnih postopkov. Pri malem delu gre za legalno opravljanje plačanega dela, ki delavcu omogoča socialne in tudi ekonomske pravice in zagotavlja plačilo za opravljeno delo. Obe strani – tako delodajalec kot mali delavec – naj bi bili bolj naklonjeni temu, da se trajno delo izvaja po formalnih okvirih. V spodnji tabeli prikazujem veljavno ureditev študentskega dela in primerjavo ureditve malega dela. Tabela predstavlja povzetek prej opisanih podglavij.

Tabela 4: Kaj delavcem zagotavljata veljavna ureditev ter malo delo

VELJAVNA UREDITEV ŠTUDENTSKEGA DELA	UREDITEV OB SPREJETJU ZAKONA O MALEM DELU
Pokojninsko in zdravstveno zavarovanje ni urejeno.	Pokojninsko in invalidsko zavarovanje je urejeno – delodajalec plača 0,53 %, delavec 9,01 %.
Ne šteje v pokojninsko dobo.	Šteje v pokojninsko dobo – 1 ura šteje 40 minut v pokojninsko dobo.
Ni prispevkov v zdravstveno blagajno.	Prispevek za zdravstveno zavarovanje – 5,96 %.
Študentsko in začasno pogodbeno delo uradno ne šteje v delovne izkušnje.	Malo delo uradno šteje v delovne izkušnje. V centralni evidenci je omogočen pregled nad delovnimi izkušnjami delavca.
Pridobitna dejavnost, 4,5 % namenjeno za študentske servise.	Nepridobitna dejavnost, 2 % za posrednike malega dela, ostalo za štipendije.

Se nadaljuje...

Nadaljevanje

Fleksibilnost delovne sile v univerzitetnih mestih.	Fleksibilnost delovne sile na celotnem območju Slovenije.
14 % koncesijska dajatev.	14 % koncesijska dejavnost.
Nobene socialne varnosti.	15,5 % prispevkov za pokojninsko in invalidsko ter zdravstveno zavarovanje.
Hiter postopek posredovanja vseh.	Ohranjanje hitrega postopka ter večji nadzor.
Plačilo ni zagotovljeno, saj niso imeli vsi servisi zagotovljenega rizičnega sklada.	Plačilo zagotavlja rizični sklad MDDSZ, obstajajo večje možnosti izterjatev delodajalcev.
Urna postavka prepuščena trgu (med 2 do 35 evrov na uro).	Minimalna urna postavka zagotovljena: 4 evre na uro.
Brez jasnih omejitev za delavce, večja možnost zlorabe napotnic.	Jasne omejitve za delavce – maksimalen zaslužek (6000 evrov/leto), maksimalno število opravljenih ur (720 ur/leto).
Brez jasnih omejitev delovnih ur za delodajalca.	Določena omejitev števila ur/mesec za delodajalca glede na njegovo velikost.
Slab nadzor, ni skupnega informacijskega sistema in prenizke globe.	Poostren nadzor, centralna evidenca, ki omogoča pregled nad vsem in zelo visoke globe.
Delitev sredstev dajatev predvsem za delovanje ŠOS in študentskim servisom, manj namenjeno štipendijam.	Dajatve manj namenjene ŠOS, večji odstotek namenjen štipendijam, prispevajo vsi.

Vir: Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, Primerjava nemškega sistema »mini job« in Zakona o malem delu, 2011

2 UREDITEV MALEGA DELA V NEMČIJI IN PRIMERJAVA S SLOVENIJO

Ureditev trga dela v Sloveniji bi s sprejetjem Zakona o malem delu pomenila velik korak naprej. Študenti in dijaki, brezposelni ter upokojnenci bi lahko z novo možnostjo oblike dela, se pravi malega dela, na mesec zaslužili dodaten evro, ne da bi to vplivalo na njihove prispevke, bodisi štipendije bodisi pokojnine. Določene omejitve, ki bi jih sprejeli z Zakonom, bi bile – kot bom v nadaljevanju predstavila – nujne, saj ponekod v Evropi takšna oblika malega dela ne ureja trga dela temveč še povzroča dodatne anomalije.

2.1 Marginalna zaposlitev v Evropi

V EU je občasno in začasno delo v večini držav članic označeno kot marginalna zaposlitev in je omejeno s količino opravljenih ur ali dohodkom. Trend začasnega in občasnega dela se povečuje v vseh evropskih državah predvsem zaradi gibanja v smeri vse večje fleksibilnosti pri delu. Tako se ocenjuje, da je več kot tri milijone delavcev v EU trenutno zaposlenih preko agencij za začasno zaposlovanje, številke še rastejo (Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, 2011). Na področju zaposlovanja EU nima določenih zakonov, vendar pa izdaja smernice in priporočila, po katerih naj bi se vse države članice ravnale. Države se tako ravnaajo po Lizbonski strategiji oziroma smernicah za zaposlovanje, medtem ko so za dejansko doseganje teh načrtov odgovorne države same (MDDSZ, 2011, str. 3).

Zanimivo je, da lahko študenti iz Evropske unije in držav EGS (z izjemo Estonije, Latvije, Litve, Poljske, Slovaške, Slovenije, Češke in Madžarske), kot tudi državljani Švice, delajo neomejeno. Študenti, ki niso državljani EU (vključno z zgoraj navedenimi državami), lahko delajo 90 dni ali 180 polovičnih delovnih dni na leto (MDDSZ, 2011, str.6).

Slovenski trg in trg preostalih članic EU je del globalnega trga, ki narekuje hudo konkurenčnost vsem državam. Temu se morajo prilagoditi vsa podjetja ne glede na to, ali delujejo na lokalnem ali globalnem trgu. Ker pa se z večanjem konkurenčnosti hkrati spreminja zahteva po delovni sili, želijo podjetja na različne načine omiliti posledice oziroma maksimalno znižati stroške dela. V Sloveniji so tako stroški dela dokazano najnižji, če podjetje zaposli osebo preko študentske napotnice. Drugače povedano: podjetje ima najmanj stroškov dela in tudi plačuje najmanj prispevkov za zaposlitev študenta oziroma dijaka. Konkurenčni trg je tako povzročil potrebe po fleksibilnih oblikah zaposlitve, s čimer so se tako v preostalih članicah EU kot v Sloveniji povečale takšne različne oblike zaposlitve. Evropska komisija ocenjuje, da v takšnih oblikah zaposlitve dela okoli 25 % evropske delovne sile, kar predstavlja kar četrtino prebivalcev evropskih držav (MDDSZ, 2011, str. 4).

Poročilo Evropske agencije Eurofound je o netipičnih oblikah zaposlitve izpostavilo predvsem tiste lastnosti, ki jih je Zakon o malem delu poskušal zajeti in upoštevati (Eurofound, 2010). Po mnenju Eurofound je potrebna vse večja regulacija agencij za posredovanje občasnega dela ter regulacija nad pojavom sive ekonomije, pri čemer bi s sprejetjem Zakona o malem delu država poostrila tako nadzor kot kazni za tiste, ki kršijo Zakon s pomočjo Inšpektorata za delo ter Carinsko upravo RS. Z Zakonom o malem delu je Vlada RS poskušala urediti pravice in odgovornosti vseh vpletenih v delovno razmerje, s tem pa ureditev razmerja med trgom dela ter socialnimi pravicami tako z omejitvijo ur, dohodka, ekonomskih pravic, zavarovanj idr., kar je prav tako eno izmed področji, ki jih Eurofound izpostavlja. Osnovo za Zakon o malem delu je predstavljal nemški sistem ureditve, le da je bila Vlada RS pozorna na slabosti nemškega sistema: slednje je poskušala z bistvenimi omejitvami preoblikovati oziroma odstraniti.

Evropska komisija je v letnem poročilu za leto 2008 in za leto 2009 Slovenijo posebej opozorila na zaostajanje reformiranja študentskega in pogodbenega dela kot dejavnikov segmentacije trga dela, ki delavcem ne nudi ustrezne socialne varnosti in pravic iz dela. Hkrati je izdala priporočilo, da Slovenija uredi področje študentskega dela v okviru pristopa fleksibilne varnosti (MDDSZ, 2011, str.3). Tako so bile spremembe na trgu dela in ureditev študentskega dela že več kot nujno potrebne oziroma glede na zavržen Zakon o malem delu še vedno so. V istem poročilu je Slovenija za leto 2009 in 2010 dobila priporočilo za izboljšanje in reformiranje študentskega dela, saj naj bi to delo predstavljalo paralen trg in s tem vse večjo konkurenčnost ostalim zaposlitvam na trgu dela.

Mednarodna primerjava je pokazala, da je bila predvidena ureditev malega dela v Sloveniji drugačna od obstoječih oblik dela, saj povzema pozitivne elemente obstoječe ureditve študentskega dela in je kot taka težko primerljiva z oblikami atipičnih oblik zaposlitev v drugih državah (MDDSZ, 2011, str. 5). Čeprav Evropska komisija ugotavlja, da ni mogoče primerjati fleksibilnosti zaposlovanja v državah članicah EU zaradi obstoječih sistemov, zgodovine in evropske razvitosti ter razlike v delovnih razmerjih v vsaki posamezni državi, bom v nadaljevanju primerjala slovensko različico malega dela z nemško ureditvijo. Ker v zadnjem času Slovenijo največkrat primerjamo z Nemčijo po ekonomskih in socialnih pokazateljih, in ker naj bi bila prihodnja ureditev malega dela v Sloveniji podobna nemški ureditvi, se v nadaljevanju osredotočam na sistem organizacije malega dela t. i. »mini dela« v Nemčiji.

2.2 Ureditev malega dela v Nemčiji

Marginalna delna zaposlitev v nemškem okolju izhaja še iz časov prejšnjega stoletja, in sicer iz časa ekonomske rasti v šestdesetih letih, ko so želeli mobilizirati delovno silo študentov, upokojencev ter gospodinj. Do leta 1999 so bili tako delavci kot delodajalci oproščeni plačevanja socialnih prispevkov. Od 1. 4. 1999 pa je marginalna delna zaposlitev začela veljati kot pogodba med delodajalcem ter delojemalcem, ki ni trajala več kot 15 ur na teden in je bila omejena s plačilom 325 evrov mesečno. Delavci so bili oproščeni plačila davka, medtem ko so delodajalci plačevali 22 % socialnih prispevkov. Marginalna delovna zaposlitev oziroma sezonsko delo v Nemčiji je tako občasno delo in je najbolj razširjena oblika dela v zasebnih gospodinjstvih in zasebnih storitvah (Eurofound, 2011). S 1. aprilom 2003 so marginalno delno zaposlitev prilagodili in razširili in je še danes v veljavi, poznamo pa jo pod izrazom »mini delo« oziroma malo delo. S to spremembo v zakonu še danes mali delavci lahko zaslužijo do 400 evrov na mesec ne glede na število opravljenih ur. To pomeni, da ne obstaja časovna, temveč zgolj še dohodkovna omejitev. Uvedena pa je bila degresivna subvencija za zaslužek med 401 evri do 800 evrov. Za razliko med prihodki do 400 evrov, kjer delavec ne plačuje nič, mora pri zaslužku nad 401 pa do 800 evrov plačevati subvencijo (Lukič, 2011).

Delodajalcem je v Nemčiji sprememba v zakonu o malem delu v letu 2003 omogočila, da lahko najamejo manj delavcev za isto količino dela in s tem plačajo manj prispevkov.

Delodajalci so do 1. 6. 2006 plačevali fiksni znesek obdavčitve v višini 25 %, po zadnjih podatkih pa znesek znaša 30 %, od katerega je 15 % namenjenih za pokojninsko zavarovanje, 13 % za zdravstveno zavarovanje in 2 % za davek na plače (Lukič, 2011).

Nemčija se tako kot ostale države članice v območju EU sooča z zmanjševanjem deleža standardnih oblik zaposlitve, po drugi strani pa se povečuje delež teh marginalnih zaposlitev. Podjetja iščejo načine, kako pridobiti bolj fleksibilne oblike dela in fleksibilno delovno silo, kar še dodatno povečuje potrebe po marginalnih zaposlitvah. Posledično se je povišal delež delnih zaposlitev z vstopanjem žensk na trg dela in povečevanjem deleža v storitvenih dejavnostih, ki se največkrat zanašajo na fleksibilni delovni čas. Decembra 2003 je malo delo opravljalo 5.981,807 ljudi do decembra 2007 pa je to število naraslo na 7,103,628. Še dodatna 2.160,442 delavcev je opravljalo malo delo kot dodatno delo (Eurofound, 2011). Podatki res kažejo na veliko število zaposlenih v teh fleksibilnih oblikah dela, vendar se obenem kažejo potrebe v podjetjih po takšni obliki zaposlitev. V Nemčiji je tako po eni strani prišlo predvsem do ukinjanja delovnih mest, se pravi do upada zaposlitev z rednim in skrajšanim delovnim časom, in po drugi strani do ekspozicije malih del. Od leta 2000 do 2010 se je samo število zaposlitev s polnim delovnim časom in obveznim socialnim zavarovanjem znižalo za 1,6 milijona, kar je več kot 7 % upad. Število delovnih razmerij s skrajšanim delovnim časom pa se je povečalo za več kot 1,7 milijona (Lukič, 2011).

V Nemčiji so potekale debate glede nestandardnih oblik zaposlitve predvsem na dveh področjih. Prvi je vpliv in posledice, ki jih ima malo delo na redne zaposlitve ter celoten trg dela. Podobno kot v Nemčiji tudi v Sloveniji mnogi menijo, da malo delo ne bi uredilo študentskega dela in ne bi omogočilo več rednih zaposlitev. Tako v Nemčiji kot v Sloveniji sezonsko delo in občasno delo lahko najdemo v vsakem sektorju v vseh vrstah podjetij. Študije, opravljene na Inštitutu za delo in tehnologijo (Institut für Arbeit und Technik-IAT), kažejo, da v podjetjih z velikimi deleži nizko kvalificiranih delavcev malo delo nadomešča standardne oblike zaposlitve (Lukič, 2011). Druga študija je ugotovila močno povezavo med malim delom in nizko plačanim delom (MDDSZ, 2011, str.6). Glede slednje študije lahko rečemo, da je malo delo tudi malo plačano delo. Se pravi, da imajo tisi, ki delajo v fleksibilnih oblikah zaposlitve, večje tveganje za revščino. Po drugi strani pa delovna aktivnost dejansko zmanjšuje stopnjo tveganja revščine predvsem za brezposelne in neaktivne osebe. Malo delo torej dejansko omogoči delo delavcem; torej bi v Sloveniji s sprejetjem Zakona o malem delu to omogočili študentom, dijakom, brezposelnim in upokojencem, kar bi zanje pomenilo dodaten prihodek.

Spet druge študije o »fleksibilnih oblikah zaposlovanja«, opravljene v Nemčiji, dokazujejo, da so fleksibilne oblike velikokrat tiste, ki ustvarjajo novo zaposlovanje v rednih oblikah zaposlitev: če je študent pri določenem podjetju opravljal malo delo, ga je podjetje po določenem času redno zaposlilo, saj naj bi slednji najboljše poznal vse postopke in delo v podjetju. Ista študija tudi ugotavlja, da prožno delo pogosto služi kot odskočna deska za tiste, največkrat brezposelne in neaktivne, ki iščejo delo oziroma zaposlitev. Študija kaže, da se je s povečevanjem fleksibilnih oblik zaposlovanja od leta 2003 do leta 2008 v Nemčiji znižala

stopnja brezposelnosti in povečala stopnja aktivnosti prej neaktivnih oseb (MDDSZ, 2011 str.6). Pomemben podatek iz študije predstavlja dejstvo, da se je delež razmerij s polnim delovnim časom od leta 2003 do 2008 nekoliko povečal – kljub povečani uporabi in obstoju mini dela.

V Nemčiji so opravili evalvacijo reform, ki so leta 2003 uvedle malo delo. Želeli so ugotoviti učinke marginalnih zaposlitev in verjetnost, da ima redno zaposlena oseba tudi dodatno zaposlitev. Vendar je evalvacija pokazala, da povečanje marginalno zaposlenih ni neposredna posledica reforme malega dela, ker je preveč dodatnih dejavnikov, ki so vplivali na ta povečanja. Tako tudi za Slovenijo ne bi mogli narediti točnih napovedi oziroma primerjav, saj je na trgu dela preveč drugih spremenljivk, ki bi vplivale na ocene.

2.2.1 Primerjava ureditve malega dela v Nemčiji in v Sloveniji

Vlada je pri oblikovanju Zakona o malem delu izhajala iz konceptov ostalih evropskih držav. V medijih največkrat zasledimo primerjavo slovenskega predloga zakona z nemško ureditvijo malega dela. Predlog Zakona o malem delu ima namreč še največ podobnosti z nemškim konceptom ureditve malega dela, zato je tudi Vlada izhajala iz podobnega koncepta, le da je pomanjkljivosti poskušala nadomestiti z določenimi omejitvami.

Pri nemškem sistemu ureditve malega dela ni omejitev glede upravičencev, saj lahko malo delo opravljajo vsi. To pomeni, da se lahko vsi, ki so sposobni opravljati določeno delo, prijavijo na razpisano delovno mesto za opravljanje malega dela. Za razliko od nemškega sistema bi se glede na predlagani Zakon o malem delu lahko v Sloveniji na malo delo prijavili samo dijaki, študenti, brezposelni ali upokojenci. S tem bi želeli omejiti število ljudi, ki bi vstopali na trg dela pod takšno fleksibilno obliko dela.

V Nemčiji ni omejitev malega dela za delodajalce, kar pomeni, da ne glede na velikost organizacije oziroma števila zaposlenih, delodajalec ni omejen s tem, koliko malih delavcev sme zaposliti. Če bi sprejeli Zakon o malem delu, bi to pomenilo, da je na slovenskem trgu dela delodajalec omejen s tem, koliko malih delavcev lahko zaposli, in sicer glede na preostalo število redno zaposlenih v podjetju. S tem pristopom želi Vlada jasno postaviti mejo med rednim delovnim razmerjem in malim delom. V Nemčiji take omejitve ni, zato je najverjetneje prišlo do namernega razbijanja delovnih mest, se pravi do opuščanja rednih zaposlitev ter s tem posledično povečanjem marginalnih zaposlitev. Delodajalci v Nemčiji tako velikokrat nadomeščajo redna delovna razmerja z malim delom.

Pri nemškem sistemu smo priča omejitvam, ki so podobne našim po sedanjih ureditvi. Prvič ni nobene omejitve, ki bi osebam preprečevala opravljanje malega dela. Osebe, ki zaslužijo do 400 evrov na mesec oziroma 4800 evrov na leto, niso obremenjene niti s plačilom dohodnine niti s plačili prispevkov. Davki in prispevki za plačilo do 400 evrov so relevantni samo za delodajalca. Na zaslužek se tako plačujejo prispevki in davek delodajalca v višini 31,08 %. Pri plačilu prispevkov so upravičenci postavljeni v neenak položaj, saj obremenitev

delodajalca ni enaka za vse delavce. Osebam, ki so zdravstveno zavarovane pri zasebnih zavarovalnicah, delodajalcem zanje ni potrebno plačevati prispevka v višini 13 %. To seveda takšne zavarovance postavlja v ospredje in to posledično postavlja ciljne skupine v neenak položaj. Slovenski sistem predstavlja enako obremenitev s prispevki in dajatvami za vse ciljne skupine, kar vsem zagotavlja enakopravni položaj. Strošek obremenitve bi si ob sprejetju Zakona po slovenskem sistemu delodajalec in delojemalec delila približno enakomerno. Delavec bi nosil 14,97 % delodajalec pa 14,53 % stroškov (MDDSZ, 2011).

Edina obremenitev zaslužka malega dela za delavca v Nemčiji je, če slednji preseže mejo 400 evrov na mesec. Če zaslužek preseže omejitev, se pravi 401 evro na mesec, to pomeni večjo obremenitev za osebo ter obvezno plačevanje dohodnine. Predlog Zakona o malem delu omeji vse upravičence z maksimalnim letnim zaslužkom oziroma z letnim številom opravljenih ur. Posledično bi se z jasno določenimi omejitvami zmanjšala možnost zlorab malega dela, dela na črno, hkrati bi bilo omogočeno jasno spremljanje dejanskega opravljenega dela, česar nemški sistem ne omogoča.

Slovenski sistem bi v primerjavi z nemškim sistemom delavcem omogočal bistveno več pravic iz socialnih zavarovanj za manjše plačilo prispevkov. Po nemškem sistemu delavcem, ki opravljajo malo delo, kljub plačevanju prispevkov za zdravstveno zavarovanje ne pripadajo pravice iz zavarovanja, tako da morajo imeti slednji to urejeno po drugih poteh. Sistem malim delavcem omogoča, da lahko na lastno željo doplačujejo razliko med prispevki za malo delo – 15 % in polnim pokojninskim prispevkom – 19,5 %, da si zagotovijo polne pravice iz tega zavarovanja (MDDSZ, 2011).

V Nemčiji delavec, ki želi opravljati malo delo, podpiše pogodbo o malem delu, delodajalec pa mora to delovno mesto za opravljanje malega dela tudi prijaviti v centrali malega dela. Ta centrala deluje kot informacijska točka tako za delodajalce kot delojemalce in izvaja vse administrativne postopke, ki bi drugače obremenjevale delodajalca. Se pravi, da centrala ureja postopke plačevanja prispevkov in dajatev (MDDSZ, 2011). Slovenska ureditev malega dela bi potekala tako, da delodajalec in mali delavec podpišeta napotnico, ki jo potem tudi potrdi organizacija, ki posreduje malo delo. Mali delavec in delodajalec bi urejala vso potrebno administracijo preko centralne evidence, ki bi delovala kot informacijska točka za uporabnike. Organizacije, ki bi posredovale malo delo, bi delovale v vsaki statistični regiji kot posrednik med uporabniki. V slovenskem sistemu ne bi za plačevanje prispevkov in dajatev skrbela organizacija za malo delo, ker po zakonu to ureja sam delodajalec. Glede posredovanja malega dela v Sloveniji bi se ohranil podoben postopek urejanja in posredovanja dela kot velja po trenutni veljavni ureditvi, le da bi na trg dela poleg študentov in dijakov vstopili še dve skupini – upokojnenci in brezposelni.

Po glavnih postavkah o primerjavi malega dela v Sloveniji in Nemčiji imata sistema kar nekaj podobnosti, kljub temu pa obstajajo tudi bistvene razlike v ključnih elementih. Predlog Zakona o malem delu bi bistveno bolj omejil malo delo, kot je to urejeno v nemškem sistemu. Že upravičenci do malega dela bi bili pri slovenski uveljavitvi zakona omejeni, medtem ko na

trg dela, kot mali delavec v Nemčiji, lahko vstopi vsak posameznik, zaposleni, brezposelni, študent, upokojenec itn. Glede plačila prispevkov je nemški sistem bolj podoben naši trenutni ureditvi študentskega dela, kjer je do 400 evrov zaslužka dolžen plačati prispevke samo delodajalec. Glede ur in zaslužka predlog Zakona o malem delu na slovenskem omejuje tako delodajalca kot delojemalca. Pri obeh postavkah želi Zakon delavce in delodajalce mnogo bolj omejiti z jasnimi standardi in pogoji za opravljanje malega dela ter na učinkovitem spremljanju in nadzoru omogočati neposredno izvajanje dela. Vse omejitve izhajajo predvsem s stališča, da malo delo ne bi ogrozilo rednih delovnih razmerji in bi bila ta oblika dela samo možnost za brezposelne in upokojence (poleg študentov in dijakov), da zaslužijo kak dodaten evro. Nemški sistem je pri določenih primerih bistveno bolj ugoden za delovno razmerje, še posebej pri tistih skupinah, kjer je treba plačevati manjše pripevke, zato se še bolj pogosto dogaja, da se delovna razmerja nadomeščajo z malim delom, kar je razvidno tudi iz statističnih podatkov.

Ključni cilj, ki so si ga zadali v Nemčiji, da naj malo delo mladim omogoči odskočno desko za nadaljnjo redno zaposlitev v podjetju tako ni uspela, celo nasprotno, po raziskavi Fundacije Hansa Bocklerja so ugotovili, da so mala dela pogosto konec dela za osebe, ki so bile predhodno brezposelne in da niso ustrezen način prehoda v zaposlenost (Eurofound 2010). Zato je pri slovenski različici zakona – če izhajamo iz slabih izkušenj v Nemčiji – tako o razbijanju delovnih mest in prekomerni obliki malega dela na trgu, še toliko bolj pomembno, da so jasno določene meje in omejitve, da ne bi prišlo do podobnih situacij na trgu dela. Oblika malega dela brez omejitev, kot jo pozna Nemčija, tako tudi ne bi bila rešitev za slovenski trg dela in sedanjo ureditev študentskega dela. Poleg tega ne bi dosegli zelenega učinka, da malo delo ne nadomešča rednih oblik zaposlitev, celo nasprotno, taka oblika bi le še bolj stopnjevala že sedaj slabo ureditev.

3 SPREMEMBE, KI SE OBETAJO NA PODROČJU DELOVNE UREDITVE

Kot smo videli, zelo težko primerjamo ureditev malega dela v Nemčiji s predlogom Zakona o malem delu, saj so tu še mnoge druge postavke, ki vplivajo na dejansko stanje na trgu dela. Zakon o malem delu bi po mojem mnenju zelo omejil skupine upravičencev kot tudi delodajalce, kar bi lahko predstavljalo bistveno razliko ali prednost glede na nemško ureditev sistema. Jasno pa so predvsem iz tega naslova prišle na račun mnoge kritik,e saj bi ta sistem postavil meje med občasnim delom ter redno zaposlitvijo in hkrati izvajal strog nadzor.

3.1 Kritike Zakona o malem delu

Po besedah ministra Svetlika, se: »Trenutno precejšen delež priložnostnega in občasnega dela v Sloveniji opravi v okviru tako imenovane sive ekonomije ali dela na črno. Z novo zakonodajo na tem področju želimo omogočiti prenos precejšnega delež tako opravljenega dela v ustrezne delovnopravne okvirje.« Dodal je, da »je institut študentskega dela prerasel začetne okvirje in postaja konkurenca rednim oblikam dela ter študentom in dijakom v

trenutni obliki prinaša več škode kot koristi« (MDDSZ, 2011). Predlog Zakona o malem delu študentskega dela ne ukinja, temveč ga ureja v skladu s prakso, ki je znana v večini razvitih evropskih držav, na trgu dela pa ponudi delo še brezposelnim in upokojemcem. Kljub temu, da je Vlada dobro pripravila Zakon o malem delu glede na preučeno stanje v Sloveniji in drugih državah, ga je večina volilcev ostro zavrnila na referendumu 10. 4. 2011. Sindikati in študentska organizacija so pokazali zelo močna nasprotovanja in in so udarno nastopili v medijih proti sprejetju Zakona, kar je tudi najverjetneje močno vplivalo na odločitve volilcev in volivk. Študentska organizacija bi, kot omenjeno, izgubila velikšen del svojega dohodka: namesto 4,5 %, ki so jih prejeli po sedanji ureditvi, samo 2 % delež prihodkov, kar pa v realnih številkah še vedno predstavlja veliko denarja. Sindikati so 2. septembra 2010 skupaj s fundacijo Friderich Eber Stiftung organizirali mednarodno konferenco z naslovom Malo delo – napredek ali polomija (ZSSS, 2011). Podobnega mnenja je bila tako domača kot tuja strokovna javnost, da se je malo delo kot fleksibilna oblika dela v tujini pokazala kot izjemno škodljiva tako za posameznike kot za sam trg dela. Sklicevali so se predvsem na omejene pravice iz dela, pojav veriženja malega dela, da bo malo delo izrinjalo redne oblike zaposlitev in da je malo delo pot v revščino. Če slovenski sistem statistično primerjamo z nemškim, se malo delo res kaže kot nepravna rešitev, saj se je v Nemčiji od leta 2000 število zaposlitev s polnim delovnim časom znižalo za 1,4 milijona, delež malih zaposlitev pa se je od leta 1995 potrojil (Lukič, 2011). Vendar pa menim, da se glede na vse omejitve, ki jih slovenska različica Zakona o malem delu zagotavlja, in glede na to, da je vlada pripravila Zakon po temeljitem preučevanju omenjenih stanj, se v Sloveniji podobna zgodba ne bi mogla ponoviti. Res je, da se na trgu dela šele čez čas pokaže dejanska situacija, vendar glede na trenutno ureditev, ki v primerjavi z Zakonom o malem delu upravičencem res ne zagotavlja nobene socialne varnosti, je slednji boljša izbira. Obstaja pa dejstvo, da se ljudje zlahka ne bodo odrekli temu, kar imajo, kajti spremembe prinašajo tudi negotovost, tega pa si večina očitno ne želi. Menim, da bi Zakon z nekaj popravki lahko prav dobro omejil trg dela in uredil trenutno situacijo študentskega dela.

Claudia Weinkopf, profesorica na univerzi Essen-Duisburg pravi, da kar tretjina malih delavcev zasluži manj kot 5 evrov na uro, in da celo tisti, ki zaslužijo maksimalno, nimajo zagotovljenega dostojnega preživetja in so izključeni iz socialnega sistema varnosti, nimajo plačanega dopusta in bolniške (Hreščak, 2010). Seveda v Sloveniji dosedanja ureditev študentom in dijakom, ki so delali preko študentskega servisa, tudi ni omogočala dopusta oziroma bolniške, tako da v tem primeru ni razlike za neplačan dopust in bolniško. Zanimivo dejstvo je tudi, da nas po statističnih podatkih Slovence po uporabi bolniških dopustov uvrščajo v sam vrh evropskih držav, in to kljub temu, da nam malo delo ne bi zagotovilo pravice do bolniške. Menim, da Zakon o malem delu ni bil pripravljen z namenom, da bi študentje, dijaki, upokojemci in zaposleni bistveno izboljšali svoje stanje na bančnem računu in zaslužili res velike vsote denarja, pač pa naj bi malo delo predstavljalo priložnostno, občasno delo, ki bi vsak mesec prineslo nekaj dodatnega denarja. Brezposelnemu bi na primer tako vsekakor prišlo še kako prav, da poleg nadomestila za brezposelnost v vrednosti 370 evrov za 18 let delovne dobe z malim delom še dodatno zasluži 200 evrov na mesec, ta zaslužek pa ne bi vplival na njegovo prejemanje nadomestila (Vlada RS, 2011). Ni veliko, je

pa dodaten zaslužek in priložnost, ki brezposelnemu omogoča, da ostaja na trgu dela aktiven. Poleg tega se mu delo, ki ga opravlja kot mali delavec, lahko odpre in ponudi tudi kot redna zaposlitev. Podobno je z upokojnenci: poleg pokojnine, ki jo prejemajo, bi malo delo predstavljalo možnost za dodaten zaslužek – 200 evrov, ki bi zagotovo, glede na minimalno pokojninsko osnovo, ki po zadnjih podatkih znaša približno 850 evra bruto, izboljšala proračun upokojenca, ne da bi vplivala na znesek njegove zagotovljene pokojnine (Ministrstvo za finance, 2011).

V Nemčiji so po dveh raziskavah ugotovili, da imajo marginalne delne zaposlitve oziroma malo delo močan t. i. substitucijski učinek glede na redna delovna mesta (Hreščak, 2011). Mencinger zato opozarja, da bo tako malo delo izrinilo veliko delo. Tudi nemški in avstrijski sindikalisti se strinjajo in menijo, da bo malo delo povečalo upad rednih zaposlitev in porast začasnih, medtem ko naj bi oblike dela na črno še zmeraj ostale ali se celo povečale (Hreščak, 2011). S takšnim trendom se je tako strinjala tudi Weinkopfova, saj opozarja na izjemno naraščanje mini del v določenih, predvsem storitvenih sektorjih – čiščenje in skrbstvena dela v Nemčiji v zadnjih letih (Eurofound, 2011). Vendar Vlada na vse zgoraj opisane očitke odgovarja tako, da je malo delo zgolj priložnost in možnost dodatnega zaslužka, in naj ne bi ogrozilo rednih delovnih mest. Slovenski predlog Zakona o malem delu je bil oblikovan z omejitvami in regulacijami, oblikovanimi po najboljših lastnostih ureditev fleksibilnih oblik del drugod po Evropi.

3.2 Prihodnja ureditev in spremembe

Sedaj se postavlja vprašanje, kaj in kako naprej po zavrženem Zakonu. Dejstvo je, da je trg dela v Sloveniji, in s tem tudi ureditev študentskega dela, nunjo potreben in je kakršna koli različica Zakona o malem delu prej ali slej neizogibna.

Po padcu predloga Zakona o malem delu ni jasno, kakšna bo pravzaprav usoda in ureditev študentskega dela in s tem posledično ureditev fleksibilnih oblik dela na trgu dela. V časniku Žurnal 24, (19. maj 2011) so pridobili interni dokument Študentske organizacije Univerze v Ljubljani (v nadaljevanju ŠOUL), kjer naj bi v luči padca malega dela na referendumu pripravljali različne predloge o ureditvi študentskega dela. ŠOUL je zahtevala, da se študentsko delo obravnava posebej, ločeno od ureditve dela za upokojnence in brezposelne. Tako trenutno na ŠOUL poskušajo z anketo pridobiti predloge za ureditev študentskega dela. Študentska organizacija kot ena močnejših organizacij, ki je nasporotovala sprejetju Zakona o malem delu, Ministrstvu za delo RS še ni posredovala svojih predlogov za ureditev vprašanja. Pravijo pa tudi, da s strani ministrstva še niso prejeli nobenih pobud za urejanje te problematike. Ministrstvo za delo pravi, da naj bi bila ureditev študentskega dela urejena v predlogu Zakona o malem delu, sedaj pa pričakujejo rešitev s strani ŠOS. Na rešitev o študentskem delu bomo morali očitno še nekaj časa počakati, pogajanja, ki se obetajo, pa zagotovo ne bodo lahka. Interes študentov oziroma študentske organizacije je zelo močan, tako da ima Ministrstvo na drugi strani manjše možnosti za uresničitev svojih predlogov. Poleg ŠOS interese delavcev na drugi strani zastopajo ZSSS, ki tvorijo močno interesno

združenje, ki prav tako ni bilo na strani Zakona o malem delu. Menijo, da je potrebno upokojencem zagotoviti dostojne pokojnine, brezposelnim pa pravo in ne malo delo. Interesi obeh institucij so bili dobro podprti, kar je omogočilo velik padec predloga Zakona o malem delu na referendumu.

Kaj se torej obeta na področju ureditve Zakona o malem delu. Trg dela začasno ostaja brez rešitev, kljub temu, da kliče po koreniti spremembi. Po eni strani se povečuje težnja po fleksibilnih oblikah zaposlitve v podjetjih, po drugi strani pa so nujne omejitve teh fleksibilnih oblik dela, v našem primeru malega dela. Kajti kot je razvidno iz primera ureditve malega dela v Nemčiji, so omejitve več kot nujne, da trg dela deluje vsaj približno v formalnih okvirih. Brez omejitev smo v Sloveniji trenutno priča predvsem področju ureditve študentskega dela, kar je eden izmed povzročiteljev anomalij na trgu dela. Menim, da je prav, da se z Zakonom o malem delu, ponudi priložnost še upokojencem in brezposelnim, katerim bi malo delo pomenilo dodaten zaslužek, hkrati pa bi se uredilo tudi študentsko delo. Malo delo vidim kot priložnost in možnost dodatnega zaslužka, ki ne bi ogrozilo rednih delovnih mest, hkrati pa bi uredilo anomalije na trgu dela in posledično tudi zmanjšalo delo na črno.

SKLEP

Sprejetje Zakona o malem delu bi na trg dela prineslo velike spremembe. Zakon bi uredil tako študentsko delo kot občasno in priložnostno delo za upokojence in brezposelne. Možnost dela za ti dve novi skupini udeležencev bi pomenila dodaten zaslužek, z omejitvijo dela pa bi omogočala, da so upokojenci in brezposelni še zmeraj upravičeni do prejemanja pokojnine oziroma prispevka za brezposelnost. Malo delo bi po eni strani omejilo tako delavca z maksimalnim številom opravljenih ur – 720 ur na leto ter maksimalnim letnim dohodkom posameznika – 6000 evrov. Po drugi strani bi bil delodajalec omejen s tem, koliko malih delavcev lahko zaposli glede na število redno zaposlenih delavcev v podjetju. S tem bi zakon še bolj preprečil možnost zlorab in nadomeščanja rednih zaposlitev z malim delom.

Hkrati bi sprejetje Zakona o malem delu omogočilo, da se delo, ki ga opravlja mali delavec, šteje v pokojninsko dobo (z izjemo upokojencev), opravljeno delo pa dejansko šteje v uradno priznane izkušnje. Pri malem delu bi šlo za legalno opravljanje plačanega dela, ki delavcu omogoča socialne in tudi ekonomske pravice in zagotavlja plačilo za opravljeno delo. Na ta račun bi se tudi plačevala dajatev tako s strani delodajalca kot s strani delavca.

Zakon je na referendumu doživel velik poraz, ker je kar 80,15 % volivcev glasovalo proti sprejetju Zakona o malem delu. Tako je bil interes ŠOS in ZSSS podprt, sedaj pa pričakujemo predloge in rešitve z njihove strani, saj so v veliki meri nasprotovali predvsem iz naslova, da se mora študentsko delo urediti ločeno od dela za upokojence in brezposelne.

Po mojem mnenju je tematika o malem delu še vedno zelo aktualna, potrebna je nujna sprememba, saj trenutna ureditev povzroča velike nepravilnosti na trgu dela. Študentsko delo je preseglo okvir svojega namena, tako delodajalci nadomeščajo redno zaposlitev z

zaposlovanjem študentov in dijakov preko napotnic, ker jim to omogoča nižje stroške dela in nižje plačevanje prispevkov. Res je, da se v današnjem konkurenčnem okolju pomen fleksibilnih oblik dela iz dneva v dan povečuje. Vedno več podjetij, ki želijo ostati na trgu in hočejo hkrati biti konkurenčni, si pomaga z eno izmed oblik fleksibilnih zaposlitev. Zato je še posebej pomembno, da se to področje primerno zakonsko uredi in v novo ureditev vnese sistem omejitev, ki bi nadzirale in urejale občasne in začasne oblike dela.

Bistvena razlika v sedanji ureditvi in ureditvi, ki bi jo prineslo malo delo, je predvsem v strogih omejitvah in nadzoru. Slednje nesporno ločuje sistem od mnogih ostalih evropskih sistemov ureditve malega dela. Kot smo videli na primeru Nemčije, kjer občasno in začasno delo ni dobro zastavljeno in ni omejeno, ta oblika dela ne rešuje problema nadomeščanja rednih zaposlitev in povzroča le še večje anomalije na trgu dela. Vendar pa menim, da se glede na vse omejitve, ki jih slovenska različica Zakona o malem delu zagotavlja in glede na to, da je bil Zakon pripravljen na preučitvi teh stanj s strani Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve, se v Sloveniji zaradi številnih varoval, ki bi jih Zakon prinesel, podobna zgodba ne bi mogla ponoviti.

VIRI IN LITERATURA

1. Državna volilna komisija, *Zakon o malem delu*, Uradni list Republike Slovenije d. o. o., Ljubljana 2011
2. Državni portal Republike Slovenije, *Kakšne pravice imam kot brezposelna oseba?*; najdeno na spletnem naslovu: <http://e-uprava.gov.si/e-uprava/dogodkiPrebivalci.euprava?zdid=1036&sid=597>; dne 29. 5. 2011
3. Državni zbor, *Predlog Zakona o malem delu*; najdeno na spletnem naslovu: <http://www.dz-rs.si/index.php>; dne 18. 5. 2011
4. Eurofound: *Germany - Flexible forms of work: 'very atypical' contractual arrangements*; najdeno na spletnem naslovu: <http://www.eurofound.europa.eu/ewco/studies/tn0812019s/de0812019q.htm#contentpage>; dne 23. 5. 2011
5. Fakulteta za management Koper, Univerza na Primorskem, *Ekonomski vidik študentskega dela*; najdeno na spletnem naslovu: http://www.sizad.si/resources/files/Ekonomski_vidiki_studentskega_dela_POROCILO.pdf; dne 18. 5. 2011
6. Hreščak, A. *Jože Mencinger opozarja: Malo delo bo izrinilo veliko delo*; najdeno na spletnem naslovu: http://www.dnevnik.si/novice/aktualne_zgodbe/1042384968; dne 18. 5. 2011
7. Kovač, B. *Malo delo?*; *Mladina 03*, 2010; najdeno na spletnem naslovu: http://www.mladina.si/tednik/201003/malo_delo; dne 18. 5. 2011
8. Lubej, G. *Zakaj glasovati ZA/PROTI zakonu o malem delu*; najdeno na spletnem naslovu: http://www.siol.net/slovenija/rubrikon/mnenjemeter/2011/04/lubej_malo_delo.aspx; dne 22. 5. 2011

9. Lukič, G. *Malo delo v EU – Prikaz učinkov*; najdeno na spletnem naslovu http://www.zsss-sindikati.si/index.php?option=com_content&view=article&catid=29:novice&id=70:resnica-o-malem-delu-malo-delov-eu-; dne 19. 5. 2011
10. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, *Primerjava trenutnega sistema študentskega dela in malega dela*; najdeno na spletnem naslovu: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/trg_dela_in_zaposlovanje/malo_delo/primerjava_trenutnega_sistema_studentskega_dela_in_malega_dela/; dne 23. 5. 2011
11. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve, *Stanje glede priložnostnega in občasnega dela ter študentskega dela*; najdeno na spletnem naslovu: http://www.mddsz.gov.si/fileadmin/mddsz.gov.si/pageuploads/dokumenti_pdf/2-9-stanje-primerjave-md.pdf; dne 23. 5. 2011
12. Ministrstvo za finance, *Najnižja pokojninska osnova*; najdeno na spletnem naslovu: http://www.durs.gov.si/si/aktualno/najnizja_pokojninska_osnova/; dne 29. 5. 2011
13. Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in tehnologijo, *Ekonomski in socialni položaj ter mednarodna mobilnost študentov v Sloveniji*; najdeno na spletnem naslovu: http://www.mvzt.gov.si/fileadmin/mvzt.gov.si/pageuploads/doc/dokumenti_visokosolstvo/statistika_visokosolstvo/evrostudent.si.2007.pdf; dne 22. 5. 2011
14. Pirc, V. Zaskrbljeni in utrujeni, *Mladina* 48, 2010; najdeno na spletnem naslovu: http://www.mladina.si/tehdnik/201048/zaskrbljeni_in_utrujeni; dne 18. 5. 2011
15. *Predlog zakona o malem delu*; najdeno na spletnem naslovu: <http://www.racunovodja.com/clanki.asp?clanek=4675>, dne 19. 5. 2011
16. Pureber, T. Študentsko delo po novem, *Žurnal* 24, št. 95; Ljubljana, 19. 5. 2011
17. Statistični urad Republike Slovenije, *Trg dela*; najdeno na spletnem naslovu: <http://www.stat.si/index.asp>; dne 25. 5. 2011
18. Študentska organizacija Slovenije, *Dokument o celoviti ureditvi študentskega položaja v Sloveniji*; najdeno na spletnem naslovu: http://www.studentski-servis.com/pic/pdf/dokument_o_celoviti_ureditvi_studentskega_polozaja_v_sloveniji-sos.pdf; dne 18. 5. 2011
19. Vlada Republike Slovenije, *Malo delo*; najdeno na spletnem naslovu: <http://www.nabolje.si/>; dne 18. 5. 2011
20. Zveza svobodnih sindikatov Slovenije, *Mednarodna konferenca o malem delu – napredek ali polomija*; najdeno na spletnem naslovu: http://www.zsss-podravje.si/index.php?option=com_content&view=article&id=88:mednarodna-konferenca-o-malem-delu-napredek-ali-polomija-&catid=1:zadnje-novice&Itemid=50; dne 23. 5. 2011
21. Zveza svobodnih sindikatov Slovenije, *Resnica o malem delu: Kaj menijo mednarodne inštitucije o malem delu*; najdeno na spletnem naslovu: http://www.zsss-sindikati.si/index.php?option=com_content&view=article&catid=29:novice&id=69:resnica-o-malem-delu; dne 24. 5. 2011